

proces suočavanja s prošlošću u hrvatskoj - iskustva dokumente

Vesna Teršelič

prezentacija

diskusija, pitanja, komentari

- Šta mislite o međusobnom optuživanju Ademija i Norca i njihovom uticaju na javnost, kao i Glavaševom?
- Mislim da ova suđenja imaju dobar uticaj na javnost, zato što javnost polako prihvata činjenicu da su se zločini zaista desili. Takođe, HRT po prvi put pomno prati i prenosi suđenje. Drugi mediji takođe, novine. Pomaže da iste osobe prate čitava suđenja.
- Da je Glavaš ostao u HDZ-u da li bi bio optužen danas?
- Pa to je do Bajića. Mislim da ne bi iako bi kad tad bio optužen. Sve odluke pravosuđa se zbivaju u okviru političkog konteksta. Takođe, imamo i Šeksa, kome se vjerovatno neće moći približiti.
- Ja sam s Kosova. Mislim da žrtve ne traže samo pravdu, već i osvetu, da zločinac pati. Sud u Beogradu osudi generala. Kako izgleda taj njegov zatvor?
- Mi pratimo izdržavanje kazni, koliko god možemo. Postoje razlozi za ljutnju već kod izricanja kazni.
- Ima slučajeva gdje su porodice i zločinci i žrtve. Postoje različite grupe žrtava. Ljudi to percipiraju hijerarhijski što je teško izbjeći. Teško je naći primjeren jezik i veoma je važna preciznost što se tiče ovakvih slučajeva. Treba paziti na izbor riječi, biti spreman iznijeti argumentaciju i biti spreman promijeniti mišljenje. Tu nema konačnog rješenja. Može se puno naučiti o ovome kroz njemačku kulturu sjećanja.
- Šta mislite o različitim, često kontradiktornim, narativima o proteklim ratovima na ovdašnjim prostorima?
- Mislim da nećemo na kraju dobiti jednu priču koja je naša zajednička. Imaćemo skup činjenica i različite narative, interpretacije. Moramo da radimo na sebi da prihvatimo različite narative. Veoma je jak mit o jednoj istini. Bitno je napraviti prostora za različite narative.
- Karatker rata u Bosni?
- Ima elemenata vjerskog rata u Bosni. Ali, treba znati voditi diskusiju. Ako se radi o elementima vjerskog rata, takvoj diskusiji, treba znati kako drugi definišu termine. Pitanje bi možda bilo ne da li je to bio vjerski rat od 92. do 95. godine, već šta to znači za vjerske zajednice danas. Vrijeme ne radi za nas. Ima djece koja imaju kompleks niže vrijednosti zato što nisu učestvovali u ratu, koja se nisu borila za "pravu stvar". I da i ne. Mi bismo naš pravi doprinos.
- Šta ste saznali o ubijanjima ratnih zarobljenika?
- U Bosni i Hercegovini su dokumentovana imena ubijenih i nestalih, ali sami zločini nisu dokumentovani. Konkretno, slučaj Srebrenice. Naš odgovor žrtvama i porodicama žrtava se još nije porodilo. Treba uraditi sliku stanja. Treba uraditi oporavak užasne nezaposlenosti. Važno je da se

izgradio spomen centar "Potočari" ali sad treba ići dalje. To nije pitanje samo za BiH i Srbiju, već i za cijeli region i Evropu.

- Popis činjenica bez katarze i preuzimanja odgovornosti ne znači ništa za suočavanje. Nedovoljno mi je. Nacionalizam crpi materijal iz činjeničnih podataka za sisanje dalje mržnje. Način pripovijedanja utiče na gradnju i razgradnju mira. Pitanje povjerenja i pomirenja je još daleko iako radimo na činjenicama.

- U Hrvatskoj se dokumentacija nalazi na više mjesta. Paradoksalno je da je dokumentacija iz Krajine mnogo opsežnija i kvalitetnija nego dokumentacija hrvatskih jedinica koja je prošla kroz mnogo ruku. Ključna dokumentacija je trenutno u Hagu. Postoji više scenarija za njeno odredište: sve ostaje u Hagu, sve ostaje u New York-u i sve ostaje u Sarajevu. Takođe, postoji problem transfera dokumentacije. Cijena zaštite je visoka i problematična. Dobar dio građe je raštrkan, neće biti sve spašeno. Važno je da se snimi što više.

- Dilema: Koje je moje pravo da svoju interpretaciju predstavim kao jedinu validnu? Takođe se može postaviti pitanje da li otkrivanje istine i činjenica doprinosi gradnji ili razgradnji mira.

- Važno je da se rezultati ne koriste za nacionalističko raspirivanje. Raphael Lemkin je 1943. godine definisao termin genocid. Konvencija o prevenciji i kažnjavanju zločina genocida izglasana je 1948. godine.

- Bitno je da kada koristimo određeni termin imamo argumentaciju. Bitno je da, radeći na ovim pitanjima, budemo na distanci.

